

Språkliga tankar

Säg *Salve!* så blir det inte fel

När jag började undervisa i italienska för fjorton år sedan fanns det i undervisningsmaterialet primärt två ord för om man skulle hälsa på någon: *Ciao!* och *Buongiorno!* Mellan dessa två ord finns en skillnad i stilnivå: *Hej!* respektive *Goddag!* men även en skillnad i vem man kan tilltala dessa två med. *Ciao* används vänner och ungdomar emellan och *Buongiorno* till en person du ska visa respekt för, eller när man helt enkelt inte känner varandra så bra. Inget konstigt, men ändå smått komplicerat för en utlänning att kunna avkoda alla situationer och sammanhang alla gånger. Hälsningsfrasen *Buongiorno!* kan dessutom bara (enligt läromedlen) användas fram till fyra-tiden på eftermiddagen då den ersätts av kvällsvarianten *Buonasera!* Ni kan alltså förstå att det är lätt att göra fel när man måste hålla koll på hierarki, situation och klockslag bara för att göra en så simpel sak som att hälsa på någon man möter.

De senaste tio åren har jag emellertid noterat när jag varit i Italien att en ny hälsningsfras fått fäste i vardagsitalienskan, nämligen den latinska hälsningsfrasen *Salve!* I våra nyare läromedel i Italienska finns detta alternativ numera med som variant. När används då denna fras? Jo, väldigt ofta i affärer, där du definitivt inte är nära vän med expediten, men då expediten vill visa samhörighet och en informell ton. Jag noterade även att *Salve* användes flitigt till mig då jag rörde mig i gränslandet mellan en något yngre och ogift *Signorina* och en lite mer medelålders gift *Signora*. Och det slog mig att *Salve!* kanske används när du inte vill trampa någon på tårna genom att vara onödigt formell eller mena på att den andre har passerat en viss ålder. Lite som man i Sverige idag kan få skäll om man niar damen på bussen då man erbjuder henne sin plats. Kanske är detta Italiens början till en du-reform?

Går man in på italienska chattforum där språkfrågor diskuteras går meningarna isär. Vissa tycker att *Salve!* används av den late som inte ids avkoda den språkliga situationen, eller av den fege som inte vågar börja dua en person – i Italien och säkert i många andra länder med liknande skillnad mellan du- och ni-tilltal går alla bekantskaper igenom en fas där man tillsammans måste bestämma om man ska ta "relationen" från ni- till du-stadium. Dessa kritiska röster håller givetvis ungdomen skyldig till spridningen av denna språkliga nymodighet, eftersom det ju alltid är ungdomars "fel" då språket förändras. Det visar sig dock att *Salve!* sprids i samhället, klättrar uppåt i åldrarna, och att många liksom jag tycker att det är en smidig hälsningsfras där du effektivt kan överbrygga några av hindren för kommunikation. Det kan inte bli fel, liksom. Men visst är det väl lite ironiskt att man för att modernisera språket går tillbaks ända till de gamla romarna och latinet?

Anna Emtfors Nilsson undervisar i svenska och italienska på Blackebergs gymnasium i Bromma.